

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 15. Araucani Indi describuntur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

se verberare, corpus jejuniis macerare, multas horas orationi impendere, pauperibus sua largiri, pro lascivis cantilenis Virginis laudes canere, quotidiana jam plerorumque Sodalium, piâ æmulatione Reginae suae favorem ambientium, exercitatio erat. Reperti qui singulis hebdomadis quater jejunarent, qui quindecim diebus continuis nihil opsonii ad panem & aquam adderet; qui solidum diem ac noctem ad domandum corpus stans, sine somno & cibo perseveraret; qui totos dies in cogenda stipe pro pauperibus dedicaret: vovit alter, si sineretur, mancipiorum more, impacto candenti ferro in facie se adusturum, quo stigmate impresso Marianus cliens dignosceretur. Alius in hæc verba prorupit: *Quæ, inquit, o Patres, mutatio dexterae Excelsi? nam cum pessimus essem mortalium, ab eo tempore, quo vobis utor, quid jurare, quid fame detrahere, quid luxuria sit, penitus ignoro.* Denique tanta fuit morum immutatio, ut Araucanum Sodalitium seminarium quoddam fuerit, unde coadjutores temporales Provincia nostra Paraquatiensis sibi deligeret; quorum non unum Nierembergii Societatis Heroibus addidit. Cæteros autem milites animabant Partheniorum exempla, assidua Conciones, & Sociorum virtus egregia, quorum industria cœlestibus portentis adjuncta est. Militem quemdam obscenas cantilenas in cubili usurpantem subiit repentina cogitatio contubernalis sui nuper sine Sacramento demortui: hæc cogitanti spectrum objicitur, quale mortem ipsam pingere solemus, qua cum colluctatus, ubi vires fatiscere, & supprimi se videret, frustra quæ JESU nomen in suum subsidium inclamare tentaret, ad Virginem MARIAM, mente conversâ, sensit auxilium: sed remanserat in attonito feralis pavor, sine dubio hominem oppressurus, nisi Ignatii imago mortis umbram fugasset. Ultimum & perpetuum remedium fuit frequens delictorum confessio, & vita inter Parthenios impofterum bene acta. Consulto multa prætereo, sive quæ sub Arandâ & Bechio, sive quæ sub aliis Sociis inter Hispanos Arauci, & in aliis arcibus similiter contigere: nam quemadmodum ad Indos juvandos, quæ Dei gratia est, mea me magis fert voluntas, sic ad Barbarorum res scribendas calamum & animum propensiolem sentio.

ARAUCUM arx est in Araucana valle, à qua valle non tantum ejus indigenæ, sed etiam cæteri Chilenis regni Rebelles, non secus ac fœderatæ Belgii Provinciae ab Hollandis, aut totum Belgium à Flandris, assumpto à famosioribus nomine, plerumque vocitantur. Porro Araucani, si famam consulimus utrique Orbi notam, nullis Indorum bellandi pertinaciâ secundi sunt: quippe qui externi jugi impatientes per tot lustra, vegetis adhuc viribus, cum incredibili ararii Regii dispendio Hispanos fatigavere: adeo ut Chileni, & Chilenorum fortissimi Araucani, ad immensi imperii conservationem Hispanam militiam in America, non secus ac nuper Batavi in Europa exercere videantur. Cæterum, in una Araucana valle, viginti ferme leucas in quadrum extensa, sub primum Hispanorum adventum hunc numerum Indorum fuisse comperio. Tucapelano, præter imbellem multitudinem, suberant tria millia virorum: Ongolo quater millibus imperitabat: Caiculiencip tria millia, & totidem Paicavus, in prælium educebat. Millarapuc quatuor millibus: Levo, Pure, & Limoia singuli sex millibus: Levopia, & Galeno mille viris, & alii Casiquii aliquantulo numero, moderabantur. Quorum omnium Petuguita sex millium Indorum dominus, autoritate, imperio ac viribus facile princeps erat. Ex quo numero eâ tempestate, de qua scribimus, Horatio Bechio teste, vix vicies mille capita censebantur. Sed si extra vallem excurreres, ultra Biobium flumen, longè frequentior erat multitudo Barbarorum, vi aut sponte aliquousque Hispano parentium. Inquirentibus verò Socii de præsentis hostium omnium numero, nihil certi compertum fuit, opinionibus infinitè variantibus. Gens omnis bonâ constitutione corporis, belli & agriculturæ laboribus, inter immensa vitia, quod mireris, aptissima est. A pueris quodcumque armorum genus quisque sibi elegerit, hoc uno uti totâ virâ in bello cogitur, prohibito aliorum usu, ne continuâ instrumentorum bellicorum mutatione, nullius dexteritatem acquirant. In factiones partiti, si hostes in-

Araucani
sodalitii
utilitas.

Milites con-
verso.

CAPUT
XV.

Araucani
Indi descri-
buntur.

Araucano-
rum fortitu-
do.

Numerosi-
tas.

Diminutio.

Notæ.

gſuunt, utrum bellum ex uſu ſit, ipſi factionum Primores in commune decernunt. Decretum, triduanâ inter epulas conſultatione, veterum Gallorum more, firmatum, inuolabile eſt. Heroïcis facinoribus inſignes gradibus militariſus honorant: reliquos milites ex publico alunt. Araucani, teſte Lipſio in exemplis politiciſis, à ſolis viribus corporis ductores legere ſolebant, experti eas in gravi aliquo ligno, quod qui diutiſſimè humeris bajulabat, nec ſuccumbebat, putabatur & regendi oneri par futurus. Sed hæc ſtoliditas antiquata eſt: nam his temporibus, perpetuo cum Europæis bellandi exercitio, ut militum valore, ſic Ducum militariſus virtutibus excellentium delectu præſtant. Porro quamvis Hiſpani totum pœnè regnum ante rebellionem coloniſus occupârunt, tamen rari indigenæ noſtra Sacra capeſſiverant. Obſtabant Religioni propagandæ privati homines, Barbaros vario prætextu vexantes, & Chriſtianiſus legis æſtimationem perverſis moribus corrumpentes. Hæc una cauſa Europæos tangit: Barbaros verò multiplex. Quippe cum Chileni paſſim, belli metu, in abruptis montium jugis, non oppidatim, ſed uni ab aliis ſeuactim, paruo numero viverent, difficile admodum erat animarum curatoribus, doctrinæ tradendæ ergò, in tot loca diſtrahi. Accedebat multiplicitas pellicum, quibus gentis præſertim primores vario numero implicabantur, retardabanturque inveteratâ turpitudine, ne Chriſtiani fierent. Caſiquiorum autem tanta eſt autoritas, ut iis repugnantibus fruſtra ſubditos ad Fidem ſollicites. Officiebat etiam gentis mos, non tantum totos dies inter crapulam & privatas epulas debacchantis, ſed etiam ad eandem, debacchationes vicinõs remotosque populos in orbem invitantis; ita ut aliquando duo triâve milia Barbarorum ad convivium ex condicto convenirent, promiſcua ſpurcitiarum, execrationumque omnium commercia, præſide dæmone, exercentium. Nec paruo obſtaculo erat error, quo putabant Baptiſmum eſſe omnibus lethalem, ex eo ortus, quod ob gentis vitia ferè tantum in mortis articulo, prudenti tarditate, Sacra noſtra olim concedebantur, iisque ſuſceptis, ut ſit ferè, morerentur. Denique belli inquietudo, frequentes Magi, hebetudo ex palmaribus multorum vitiiſus, non exiguo Religionis Chriſtianiſus perſeminandæ impedimento erant.

*Obſtacula
Religionis
propagan-
dæ.*

CAPUT
XVI.

*Araucani
In ſi exco-
luntur.*

*Libipangus
Sociis reſiſtit.*

*Martinus
Aranda Li-
bipangum ad
partes ſuas
trahere fru-
ſtra conatur.*

*Socii vita
integritate
pugnans.*

VERUM tantis difficultatibus oblectati Socii, ordinatis Hiſpanorum rebus, in id omnem conatum intenderunt, ut frequentes Caſiqui ad colloquium convenirent. Apud quos cum Fidei noſtræ Myſteria, & adventus ſui cauſas, expoſuiſſent; Libipangus, inter ſuos autoritate pollens, cæterorum nomine, feroci oratione Patrum votis reſragatus, vociferatur, non ſemel Religionis prætextu ſe fuiſſe & ſuos olim deceptos; Chriſtianiſus legis doctores eſſe prodromos ſervitutis & infortuniõrum omnium. Hæc cum diceret, addebat non brevem vexationum præteritarum elenchum, & verba in Sacerdotes opprobrio plena. Contra, Martinus Aranda, Chileno ſermone potens, poſtquam per commiſerationem Barbarorum benevolentiam utcumque captiſſet, denunciât, viderent etiam atque etiam, ne optimam occaſionem animi obſtinatione corrumpere; nec vellent paucorum hominum inſolentiam in totam Hiſpanorum gentem, pietati addictiſſimam, derivare; Religionis Chriſtianiſus quietem præ furialibus debacchationibus ne ſpernerent: id ſi vellent, futuros ſe apud Regem Catholicum, & Regios miniſtros, contra vexationes eorum defenſores. Denique ad Libipangum, ſupra cæteros ferocientem, converſâ oratione, monet, ne unicum Deum in ſe ſua proterviâ irritaret. His cum iterum repugnarent Barbari, re infectâ, colloquium ſolutum eſt. Igitur Patres vitæ integritatem quovis ſermone potentem fore autumantes, omnium virtutum ſpecimina exhibebant, quæ immenſum quantum pondus habuere: nam fama de advenarum ſanctitate longè latèque perlata permovit Barbaros ad capiendum experimentum de utriusque Socii caſtitate: quam cum nullâ arte, nullo dolo, immiſiſus etiam in eorum cubiculum ſcæminarum illiciis, labefactare potuiſſent, & inſuper viderent rerum omnium temperatiſſimos, Libipangus ex improvifo ſe eis ſtitit, atque veniam proterviæ præteritæ poſtulans ſpondet, ſe deinceps Patrum conſiliis non interpoſi-

turum.